

Wrocław miasto spotkań

# PROFILAKTYKA PRÓCHNICY ZĘBÓW U DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM, 3-5 LAT



zdrowie i bezpieczeństwo

Program finansowany  
przez Miasto Wrocław

# Logo programu



## Partnerzy programu

- Urząd Miejski Wrocławia , Departament Spraw Społecznych, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, Wydział Edukacji,
- Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej i Dziecięcej AM,
- Komisja Stomatologiczna DRL,
- Kuratorium Oświaty,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- Wrocławskie Przedszkola,
- Teatr Lalek,
- Rodzice.



# Odbiorcy programu

- 7000 dzieci w wieku 3-5 lat, uczęszczających do 57 wrocławskich przedszkoli



## Dlaczego chcemy realizować program?

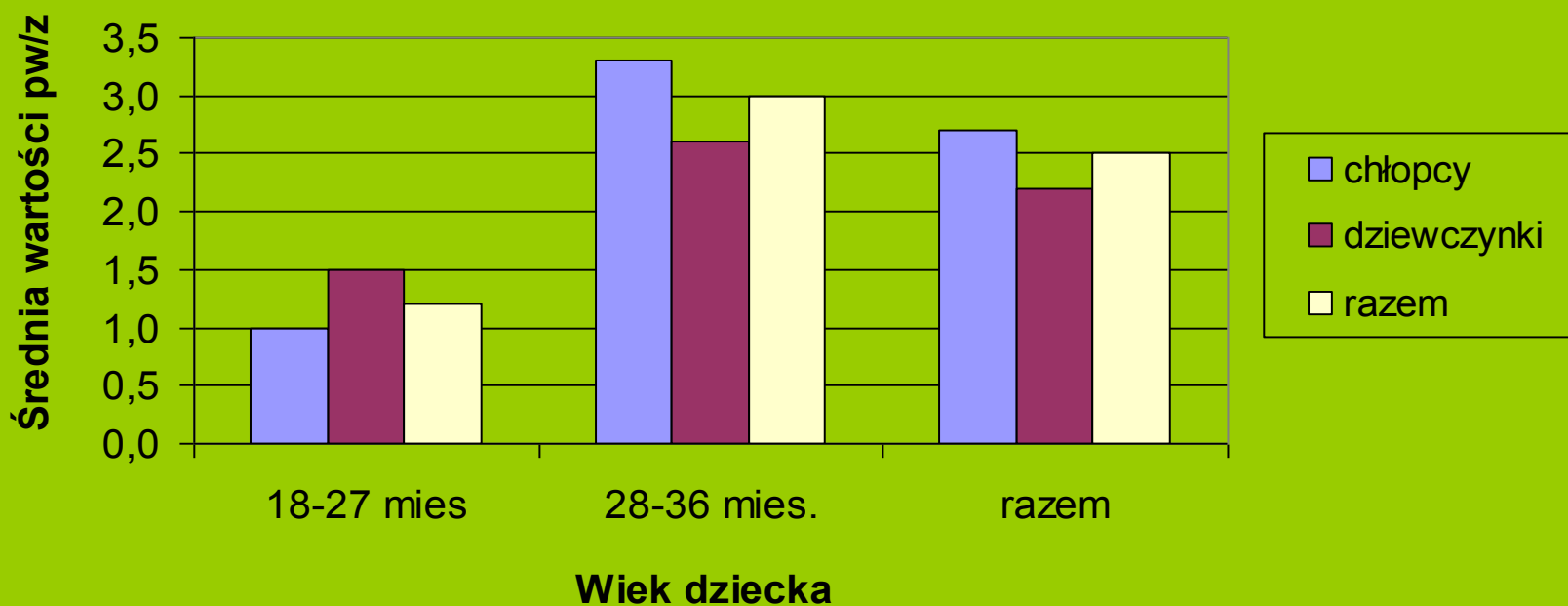
- 61,5% dzieci w wieku 3 lat nigdy nie było u stomatologa,
- 37% dzieci w wieku 3 lat myje zęby 2 razy dziennie,
- 31% dzieci w wieku 3 lat myje zęby bez pomocy rodziców,
- 50% dzieci spożywa codziennie słodycze,
- 6% matek zwraca uwagę na czas szczotkowania zębów,
- 56% dzieci w wieku 3 lat ma próchnicę zębów.

Dane z badań ogólnopolskich „Monitoring zdrowia jamy ustnej” przeprowadzanych na zlecenie Ministerstwa Zdrowia



# Epidemiologia

## Średnie wartości pw/z - średnia liczba zębów dotkniętych próchnicą



## Cel programu

Zmniejszenie występowania choroby próchnicowej u dzieci w wieku 3-5 lat, poprzez zintegrowane działania edukacyjne i profilaktyczno-lecznicze.



## Zadania programu

1. Edukacja w zakresie zdrowia jamy ustnej dla rodziców i dzieci w wieku 3-5 lat.
2. Spotkania w przedszkolu lekarza stomatologa z dziećmi i personelem pedagogicznym.
3. Udział dzieci w spektaklu teatralnym nt. zdrowia jamy ustnej.
3. Wykonanie badania stomatologicznego jamy ustnej, podczas wizyty rodzica z dzieckiem w gabinecie stomatologicznym.
4. Wykonywanie u dzieci zabiegów profilaktyczno - leczniczych finansowanych z NFZ lub odpłatnych, zalecanych przez lekarzy stomatologów.





## Problem zdrowotny dzieci

Wyniki badań epidemiologicznych wskazują, że w Polsce zachorowalność na próchnicę utrzymuje się, wg kryteriów WHO, na wysokim poziomie i jest jedną z najwyższych w Europie, i na świecie.

Posiedzenie Komisji Zdrowia Sejmu RP 23 maja 2007 r.



## Próchnica zębów

**Próchnica zębów** jest chorobą infekcyjną wywołaną głównie przez bakterie kwasotwórcze, tj. wytwarzające z dietetycznych cukrów kwasy. Tworzą one na zębach miękki osad, zwany płytką bakteryjną lub płytką nazębną.

Pożywką dla bakterii są węglowodany (cukry), które dostarczane są z pożywieniem. Bakterie próchnicotwórcze rozkładają cukry do kwasów.

Te z kolei rozpuszczają twarde tkanki zęba – szkliwo i zębinę, w procesie demineralizacji powodującym utratę substancji mineralnej tych tkanek.



# Próchnica zębów u dzieci - próchnica wczesnego dzieciństwa, próchnica wczesna



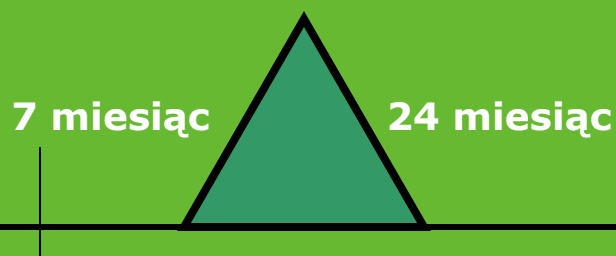
**Próchnica wczesnego dzieciństwa** występuje u dzieci przed ukończeniem 6 roku życia.

Może pojawić się wkrótce po wyrżnięciu zębów mlecznych. Cechuje ją gwałtowny przebieg doprowadzający w krótkim czasie do znacznej utraty korony zęba, chorób miazgi i tkanek okołowierzchołkowych.



# Próchnica zębów jest chorobą infekcyjną.

**Pierwsze okno infekcyjności  
wyrzynanie zębów mlecznych**



**Pierwszy ząb**

**Drugie okno infekcyjności  
wyrzynanie zębów stałych**



Bakterie próchnicotwórcze przenoszone są za pośrednictwem śliny do jamy ustnej dziecka od innych osób, głównie matki. Zakażenie następuje w sposób nieciągły, tj. w pewnym okresie życia występuje największe ryzyko infekcji. Taki okres nazywa się „oknem infekcyjności”.

# W jaki sposób dochodzi do zakażenia jamy ustnej dziecka?

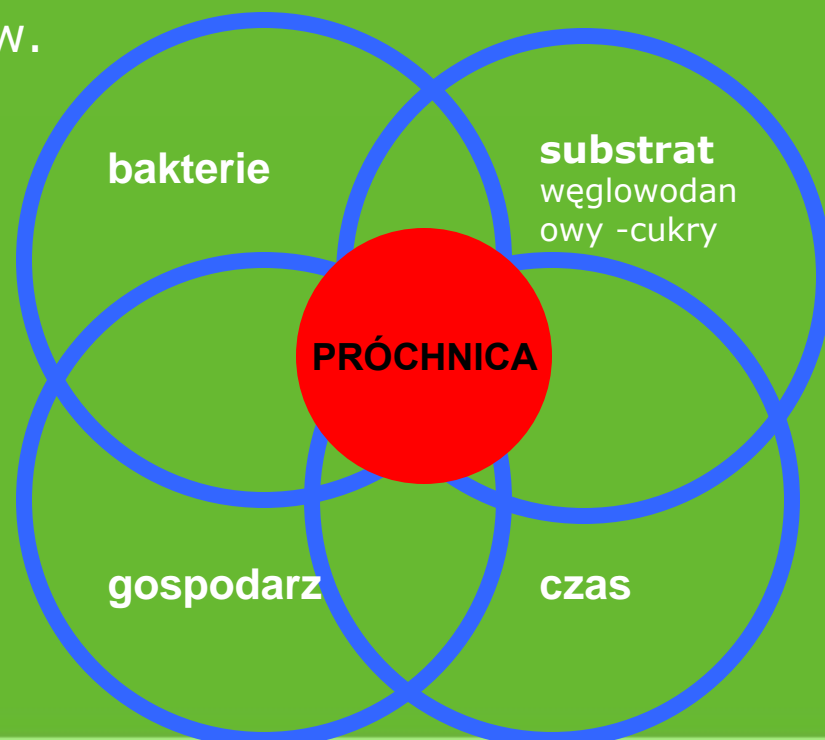
- nie należy podawać dziecku wcześniej oblizywanych sztućców, smoczka, płynu z tej samej szklanki, nie całować w usta i paluszki, które dziecko wkłada do ust przenosząc w ten sposób bakterie próchnicotwórcze,
- bakterie są głównie przenoszone od matki/opiekuna na dziecko za pośrednictwem śliny,
- im wcześniej jama ustna dziecka zostanie zakażona bakteriami, tym większe jest ryzyko rozwoju próchnicy.



## Przyczyny próchnicy

Rozwój choroby próchnicowej uwarunkowany jest współwystępowaniem czterech czynników, którymi są:

- płytka nazębna, bakteryjna (miękki osad na zębach) umiejscowiona na powierzchni zębów,
- węglowodany ulegające fermentacji do kwasów (cukry),
- podatność gospodarza (ząb, ślina, dostarczanie fluoru),
- czas działania powyższych czynników.



## Płytkka nazębna

Płytkka nazębna, płytkka bakteryjna (białawy miękki osad) widoczna gołym okiem na powierzchniach wargowych siekaczy mlecznych zębów jest zapowiedzią szybkiego rozwoju próchnicy.



# Węglowodany

Próchnicotwórcze są węglowodany ulegające fermentacji (tzw. cukry):

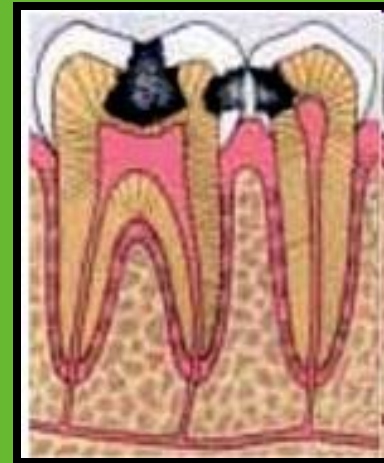
- sacharoza (słodczyce, cukier z cukierniczki),
- skrobia przetworzona zawarta, np. krakersach.





# Gospodarz/Ząb

- Wiek
- Morfologia zęba
- Podaż fluorków
- Odżywianie
- Higiena jamy ustnej
- Ślina – ilość i skład



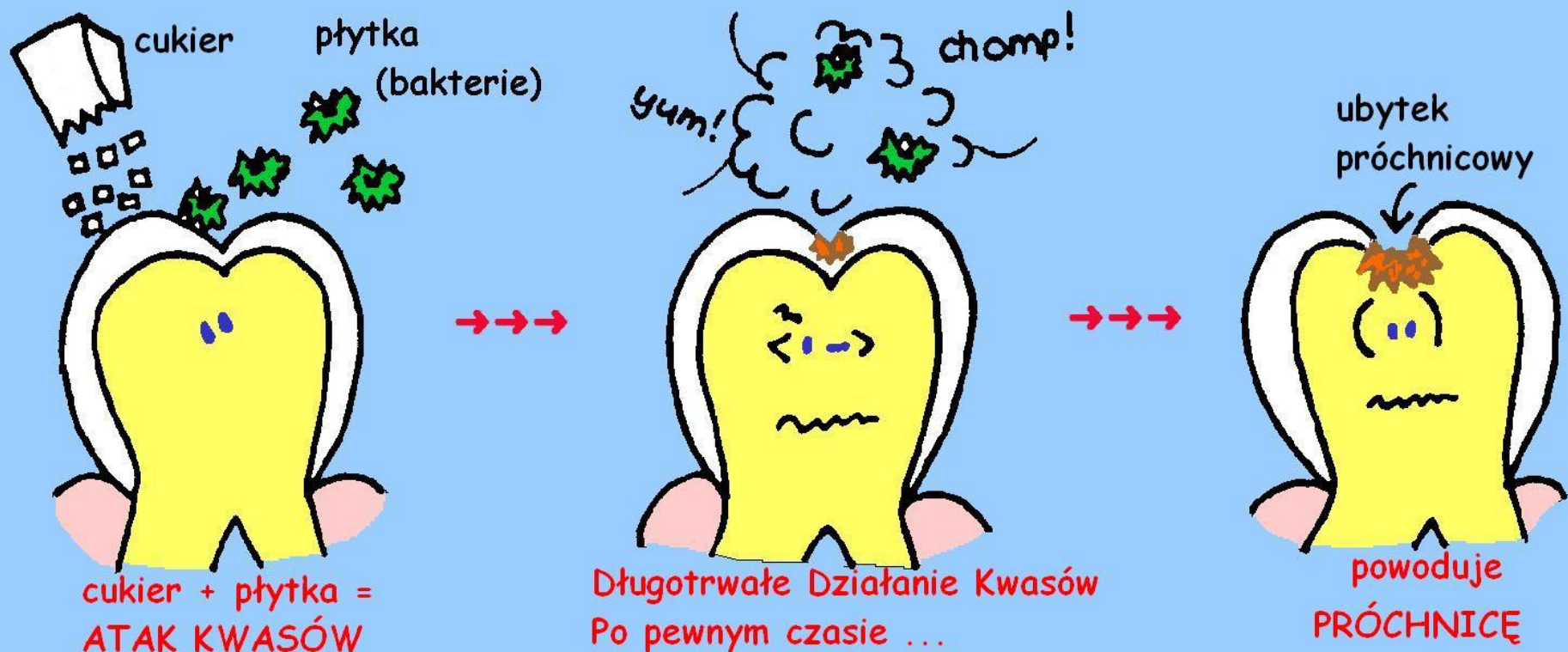
# Czas

## PROCES DEMINERALIZACJI I REMINERALIZACJI

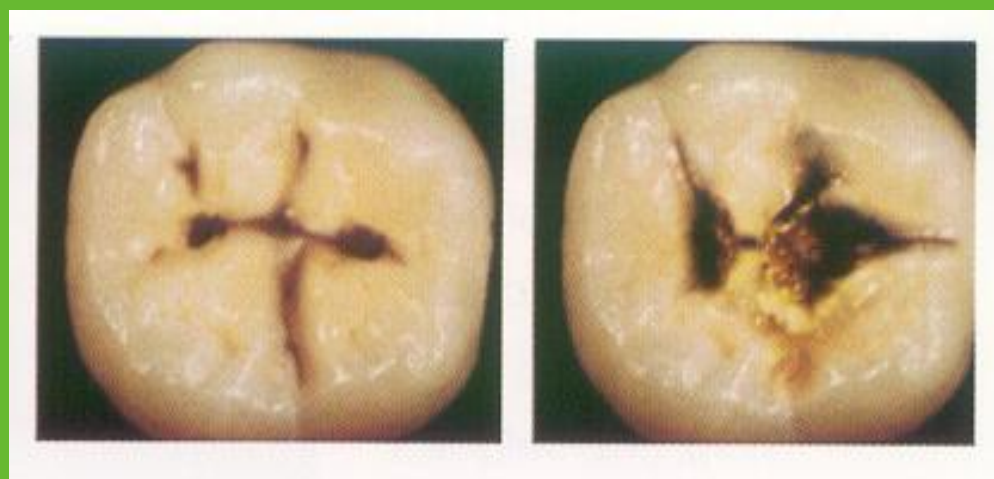
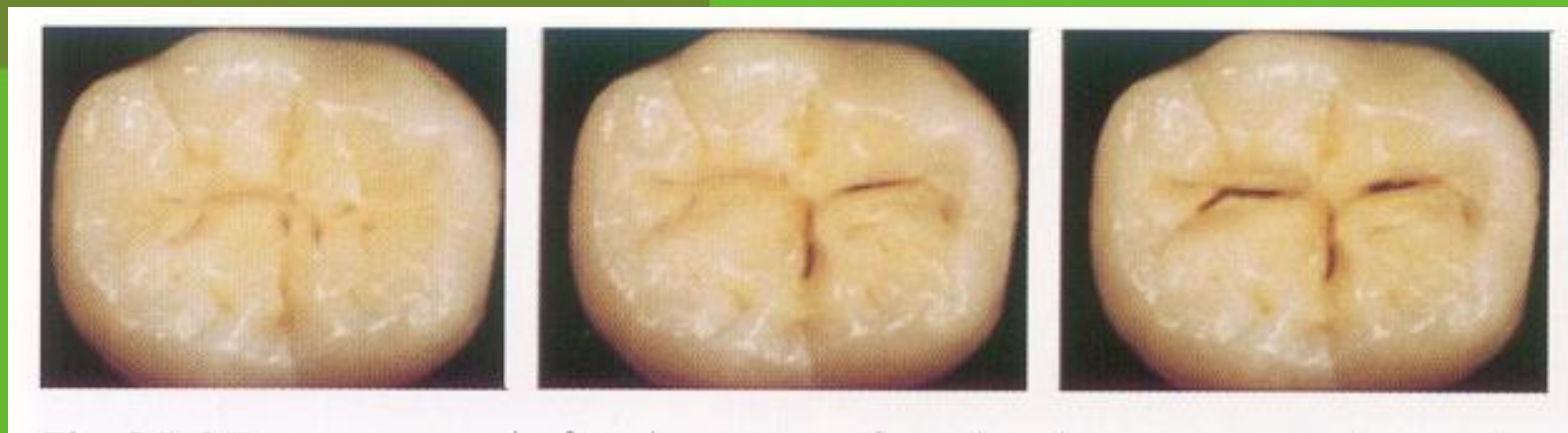
- **Demineralizacja**, tj. utrata substancji mineralnej szkliwa, powstaje pod wpływem kwasów powstałych z rozkładu cukrów.
- **Remineralizacja** – następuje wówczas, gdy do zmiany próchnicowej zęba docierają jony wapniowe i fosforanowe znajdujące się w ślinie. Proces ten ulega przyspieszeniu, gdy w ślinie występują również jony fluorkowe dostarczane, np. z past do zębów z fluorem używanych do szczotkowania zębów.



# Proces powstawania próchnicy



# Etapy powstawania próchnicy w „szóstce”



# Dlaczego trzeba leczyć zęby mleczne?

## Wyleczone zęby mleczne:

- zmniejszają ryzyko rozwoju próchnicy w zębach stałych,
- utrzymują miejsce dla przyszłych zębów stałych, co przyczynia się do prawidłowego rozwoju szczęk i zapobiega powstawaniu niektórych wad zgryzu.



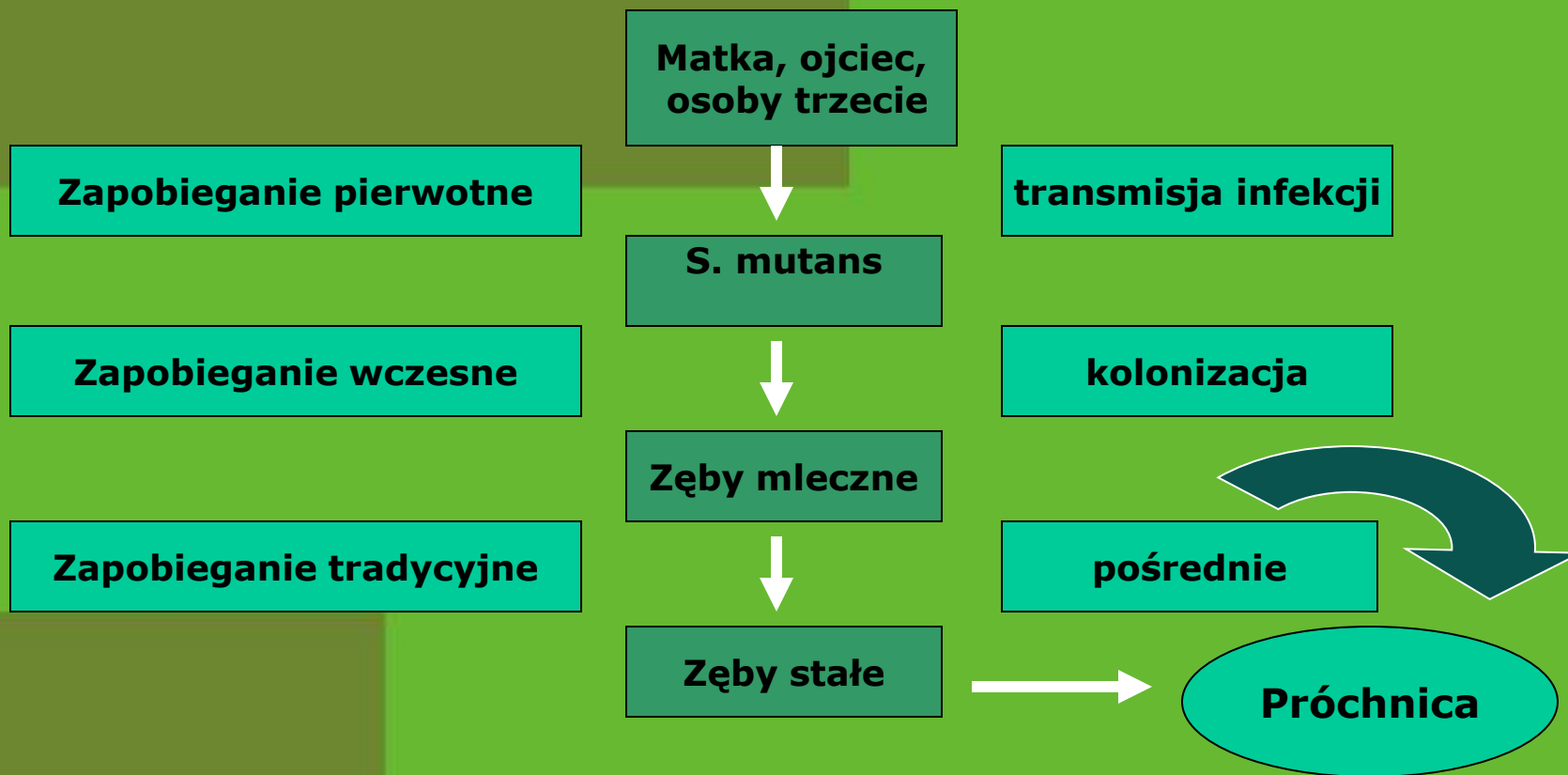
## Dlaczego trzeba leczyć zęby mleczne? cd.

### Nieleczona próchnica zębów mlecznych może powodować:

- zaburzenia mowy,
- zaburzenia ze strony układu pokarmowego spowodowane źle rozdrobnionym pokarmem i połykaniem dużych kawałków,
- powstawanie zmian ropnych w jamie ustnej,
- uszkodzenie zawiązków zębów stałych,
- obrzęki twarzy,
- zakażenie całego organizmu,
- próchnicę w zębach stałych,
- nieprzyjemny zapach z ust,
- brak akceptacji ze strony rówieśników i niską samoocenę.



# Współczesne metody zapobiegania próchnicy



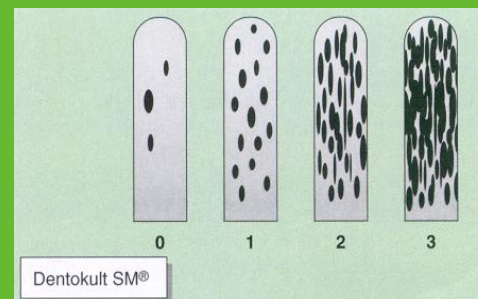
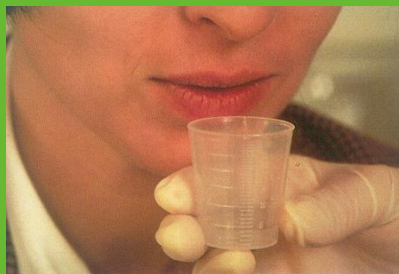
(Wg M.H. Anderson, D. Bratthall, J. Einwag, R.J. Eklerton, C.P. Ernst, R.P. Levin, G. Tynelius-Bratthall, B. Willershausen-Zonnchen: Professional prevention in dentistry.

Williams&Wilkins.1994)

# Zapobieganie pierwotne

## Prowadzi się u kobiet w okresie ciąży:

- określenie poziomu bakterii próchnicotwórczych w jamie ustnej u kobiety ciężarnej (ryzyko transferu infekcji),
- wyleczenie jamy ustnej kobiety ciężarnej,
- poinformowanie przyszłej matki o drogach przenoszenia infekcji do jamy ustnej dziecka (smoczki, łyżeczki).





# Zapobieganie wczesne

## Dotyczy dziecka:

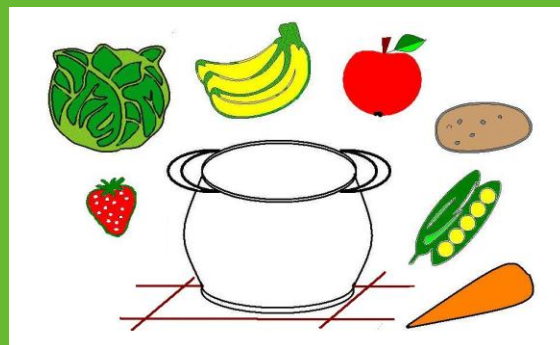
- określenie poziomu bakterii próchnicotwórczych w jamie ustnej dziecka,
- eliminacja infekcji (preparaty z chlorheksydyną).



# Zapobieganie tradycyjne

## W domu

- prawidłowe żywienie,
- prawidłowa higiena jamy ustnej (szczotkowanie zębów, używanie pasty do zębów z fluorem, stosowanie nici dentystycznych).



## W gabinecie stomatologicznym

- stosowanie preparatów z fluorem,
- uszczelnianie bruzd międzyguzkowych – lakowanie,
- preparaty z chlorheksydyną.

## Zalecenia dietetyczne

- ograniczać dziecku liczbę spożywanych słodkich przekąsek,
- słodkie napoje zastąpić wodą mineralną,
- nie przesądzać pożywienia,
- zdrowsze dla zębów jest zjedzenie porcji słodyczy jednorazowo, niż ciągłe „podjadanie”, dlatego zaleca się wprowadzić w tygodniu jeden „dzień słodki”, np. sobotę.



## Zalecenia dietetyczne cd.

- ograniczyć konsumpcję soków i słodkich napojów owocowych, gazowanych i niegazowanych; zdrowsze dla zębów jest picie ich przez słomkę,
- słodkie pokarmy i napoje najlepiej podawać podczas głównych posiłków.



## Zalecenia dietetyczne cd.

- zniechęcać do ssania twardych cukierków i lizaków oraz spożywania kleistych pokarmów, np. krówki, toffi, płatki kukurydziane, chipsy. Produkty te przyklejają się do powierzchni zębów powodując długotrwałe i niekorzystne dla nich działanie cukrów.



## Zalecenia dietetyczne cd.

- na przekąski wybierać produkty spożywcze niepróchnicotwórcze np. warzywa, twarde żółte ser, owoce.



## Higiena jamy ustnej szczotkowanie zębów

- zęby oczyszczać przynajmniej dwa razy dziennie - **po śniadaniu i po kolacji**,
- dziecko podczas szczotkowania zewnętrznych i wewnętrznych powierzchni zębów powinno wykonywać ruchy „wymiatania”, natomiast powierzchni żujących „szorowania”,
- po zakończeniu szczotkowania zębów należy do jamy ustnej nabrać łyk wody i przetrzymać przez 30 sekund powstałą mieszaninę pasty, śliny i wody, a następnie wypłuć; zwiększa to korzystne działanie fluoru zawartego w paście do zębów.



## Higiena jamy ustnej szczotkowanie zębów cd.

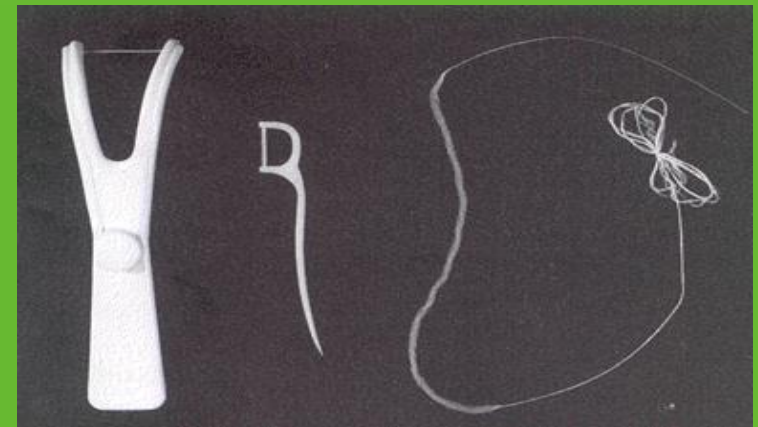
- język należy oczyszczać, ponieważ na jego powierzchni znajdują się duże ilości bakterii,
- szczoteczkę do zębów należy wymieniać na nową wówczas, gdy występuje zniekształcenie włosia,
- dziecku podczas mycia zębów należy pomagać,
- skuteczność oczyszczania zębów należy obowiązkowo kontrolować u dzieci do 10 roku życia.





## Higiena jamy ustnej szczotkowanie zębów cd.

- w późnym wieku przedszkolnym kiedy występuje uzębienie mieszane powierzchnie międzyzębowe są bardziej narażone na próchnicę, należy wówczas pomagać dziecku nitkować te miejsca przy każdym szczotkowaniu zębów,
- pomocne przy określeniu dokładności oczyszczania zębów jest wybarwienie płytki.



## Higiena jamy ustnej szczotkowanie zębów cd.

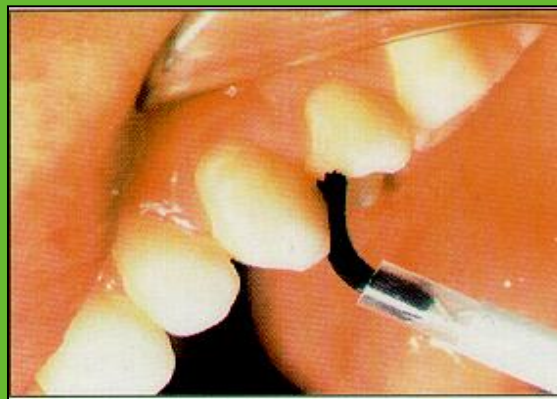
- zjedzenie jabłka przed snem czy żucie gumy, nawet bezcukrowej, nie zastępuje szczotkowania zębów



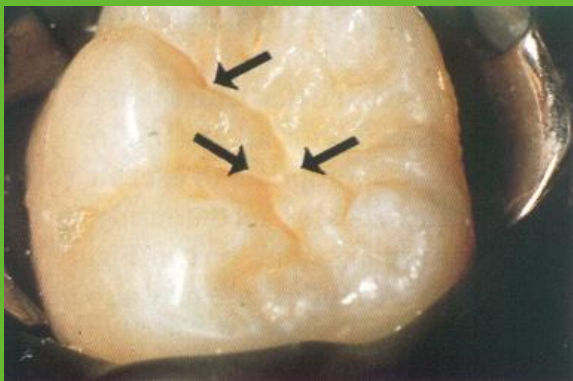
## Miejscowe stosowanie preparatów fluorkowych **LAKIEROWANIE**

Lakierowanie zębów polega na pokrywanie ich lakierem zawierającym fluor.

Celem lakierowania jest wzmocnienie szkliwa i jego ochrona przed działaniem bakterii. Regularne lakierowanie pozwala skutecznie zapobiegać powstawaniu próchnicy.



# Miejscowe stosowanie preparatów fluorkowych: LAKOWANIE - uszczelnianie bruzd międzyguzkowych

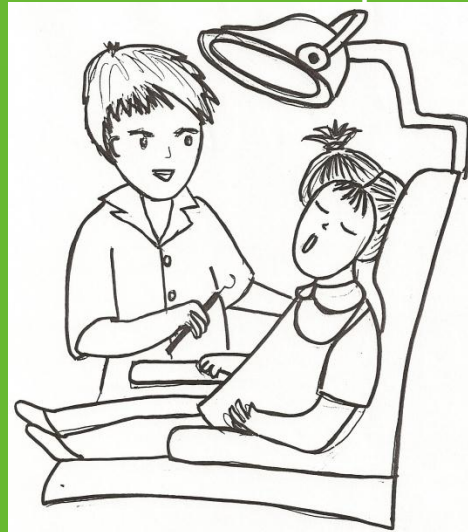


# Wizyta w gabinecie stomatologicznym

## Obejmuje:

- badanie ogólnostomatologiczne z oceną potrzeb zdrowotnych,
- ocenę higieny jamy ustnej z odnotowaniem wybarwionych powierzchni na diagramie,
- instruktaż szczotkowania zębów.

Pełny zakres wizyty potwierdza rodzic lub opiekun w karcie pacjenta.



# Wizyty w gabinecie stomatologicznym

- wizyty dziecka u lekarza stomatologa powinny odbywać się systematycznie, co 3 miesiące,
- początkowe zmiany próchnicowe można zatrzymać lub odwrócić pod warunkiem dokładnego usuwania płytki bakteryjnej, zmniejszenia ilości spożywanych węglowodanów oraz miejscowego stosowania preparatów fluoru (lakierowanie, żele).



## EFEKTY PROGRAMU

### Zależą od:

- pracy personelu pedagogicznego przedszkola,
- wiedzy i umiejętności lekarza stomatologa,
- dużego zaangażowania rodziców,
- zaangażowanie nauczycieli i lekarzy nie przyniesie spodziewanych efektów bez aktywnej postawy rodziców w codziennym nadzorowaniu szczotkowania zębów i zdrowym żywieniu dzieci,
- kształtowanie nawyków higienicznych i dietetycznych dzieci w przedszkolu musi być kontynuowane w domu.



## Warunkiem osiągnięcia celu programu jest współpraca środowisk



- Środowisko nauczania i wychowania



- Środowisko rodziny

Zdrowego stylu życia dziecko uczy się w przedszkolu, szkole i w domu. Jeśli nie ma współpracy rodziców z nauczycielami wówczas wiedza dziecka nie przekłada się na nawyki zdrowotne.



# Profilaktyka próchnicy

## Korzyści zdrowotne, społeczne i finansowe

- piękne białe zęby – estetyczny wygląd,
- świeży oddech,
- ograniczenie źródeł zakażenia – zdrowy organizm,
- niskie koszty leczenia,
- akceptacja społeczna.



Wrocław miasto spotkań

[www.wroclaw.pl](http://www.wroclaw.pl)



zdrowie i bezpieczeństwo